

KİŞİLİK TİPLERİNİN SÜRDÜRÜLEBİLİR TÜKETİM DAVRANIŞLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA¹

A RESEARCH ON SUSTAINABLE CONSUMPTION BEHAVIORS OF PERSONALITY TYPES

Sema SARI*, Fatih TOPÇUOĞLU**

* Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Zeliha Tolunay Uygulamalı Teknoloji ve İşletmecilik
Yüksekokulu, Uluslararası Ticaret, semasari@mehmetakif.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-0420-0056>

** Arş. Gör. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Zeliha Tolunay Uygulamalı Teknoloji ve İşletmecilik
Yüksekokulu, Muhasebe ve Finansal Yönetim, ftopcuoglu@mehmetakif.edu.tr,
<https://orcid.org/0000-0001-5870-9352>

ÖZ

Daha kaliteli bir yaşam arzusuyla gündün günden tüketimin artmasına bağlı olarak toplumsal, ekolojik ve ekonomik deformasyonlar da artmaktadır. Bu durum; daha kaliteli bir yaşam döngüsü sağlarken çevreye duyarlılığı, tutumlu davranışı, farkındalığı artırma ve alternatif yaratma gibi kavramların gelişerek sürdürülebilir tüketime yönelimi sağlamıştır. Ancak sürdürülebilir tüketim davranışının gelişmesinin gerekliliklerinden biri de gelecekteki sonuçları önemsemek ve sorumluluk hissetmektir. Literatürde kişilik ile bahsi geçen kavramlar arasındaki ilişkisi araştırılmasına rağmen, gelecek/anlık sonuçları önemseyen kişilik tipi ile ilişkilerinin araştırıldığı bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Bu çalışmada amaç, gelecekteki sonuçları önemseyen kişilik yapısı ve anlık sonuçları önemseyen kişilik yapısının, bireylerin sürdürülebilir tüketim davranışlarını farklılaştırıp farklılaşmadığını tespit etmektir.

Araştırma sonunda gelecekteki sonuçları önemseyen kişilerin daha tasarruflu, daha az ihtiyaç dışı satın alma davranışı gösterdiği, anlık sonuçları önemseyenlerin ise, daha az tasarruflu, daha fazla ihtiyaç dışı satın alma davranışı gösterdikleri tespit edilmiştir.

Elde edilen sonuçlar; bu iki kişilik yapısının sürdürülebilir tüketim davranışlarını daha iyi açıklamaya yardımcı olacaktır. Ayrıca toplum bilincinin geliştirilmesi için kişilik yapılarının etkisi daha iyi anlaşılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir Tüketim, Anlık Sonuçları Önemsene, Gelecekteki Sonuçları Önemsene, Kişilik, Kişilik Tipi

Jel Kodları: Q56, D91, M31

ABSTRACT

Social, ecological and economic deformations are increasing due to increased consumption from day to day in favor of a better quality of life. While providing a better quality of life cycle, concepts such as environmental awareness, frugal behavior, increase in awareness, and alternative creation concept have improved the sustainable consumption trend. However, one of the requirements for the development of sustainable consumption behavior is to consider future results and to feel responsibility. Despite the fact that in literature the relationship between personality and concepts which are mentioned, is investigated but no research has been conducted to investigate the relationship between personality type and future / immediate results.

¹ Bu çalışma 6 Eylül 2018 tarihinde International Conference On Social Science Research, Prizren Kosova'da sunulmuştur.

The purpose of this research is to determine whether the personality structure that cares about future outcomes and the personality structure that cares about immediate results differentiate individuals' sustainable consumption behaviors.

At the end of the research, it was determined that those who care about future outcomes have more savings, less needless buying behavior, and those who care about instant results show less saving and more needless purchasing behavior.

Obtained results will help to explain the sustainable consumption behavior of the two-person structure. In addition, the influence of personality structures for the development of community consciousness will be understood more clearly.

Keywords: *Sustainable Consumption, Consideration Of Immediate Consequences, Consideration Of Future Consequences, Personality, Personality Type*

Jel Codes: *Q56, D91, M31*

GİRİŞ

Tüm dünyada sürdürülebilirlik, sürdürülebilir üretim ve sürdürülebilir tüketim konularına olan ilgi gün geçtikçe artmaktadır. Sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması; ekonomik (kâr), sosyal (toplum) ve ekolojik (gezegen) hedeflere ulaşmaya yönelik stratejiler içermektedir. Sürdürülebilir ürünler; nitelik ve sonuçlarına bağlı olarak, bu özelliklerin biri ya da birkaçının birleşimine katkıda bulunan ürünlerdir. Ekonomik boyut, her şeyden önce, üreticiler ve orta gelirli tüketiciler için adil bir fiyatla ilgilidir. Ekolojik bileşen, doğal çevreye ve üretim koşullarına, genel olarak yaşam çevresine ve insanlar için yaşam kalitesine dikkat etmeyi içermektedir. Ekolojik bileşen, çevrenin korunması ve doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımı ve yönetimi anlamında sürdürülebilirlik anlamına gelir. Toplumsal bileşen nihayetinde toplumun / vatandaşların öncelikleri ve ihtiyaçları ile toplum tarafından olduğu kadar devlet tarafından da (sürdürülebilirlik destekleyici bir politika) takdir edilmesi ve desteklenmesi ile ilgilidir (Vermeir ve Verbeke, 2006: 169-170).

1. SÜRDÜRÜLEBİLİR TÜKETİM

Sürdürülebilirlik kavramının en bilinen tanımı 1987 yılında Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu tarafından yapılan tanımdır. Buna göre sürdürülebilirlik; “gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını

karşılatabilme yeteneğini ortadan kaldırmaksızın şimdiki neslin mevcut ihtiyaçlarının karşılanması”dır (Jeffery, 2006).

Sürdürülebilirlik kavramı, ekonomik (karlılık), ekolojik (gezegen) ve sosyal (insan) olmak üzere üç kavramsal boyutun kombinasyonu olarak da tanımlanabilir. Sürdürülebilirlik kavramının ekonomik boyutu sektörel bazda hem tüketici hem de üretici için adil ücret politikalarının izlenmesidir. Kavramda yer alan ekolojik boyut ise, bitkisel ve hayvansal üretim faktörlerini de dikkate alarak yaşam kalitesini yükseltecek şekilde doğal çevreye duyarlılık gösterilmesini içermektedir. Kavramın son boyutu olan sosyal veya sosyal kabul edilebilirlik boyutunda ise üretim aşamaları ile toplumun öncelik ve ihtiyaçlarının uyumlu hale getirilmesi olarak açıklanmaktadır. Bu süreçte toplum için önemli olan bir diğer nokta, ülke yöneticilerinin sürdürülebilir kalkınma politikalarını desteklemeleridir (Vermeir, Verbeke, 2008, 542).

Tüketim modellerinin daha sürdürülebilir bir şekle kavuşturulabilmesi için çok sayıda girişim bulunmaktadır. Hükümetler çeşitli yasal düzenlemeler ve kampanyalar ile sürdürülebilir tüketim davranışlarını özendirilmeye çalışırken çok sayıda özel işletme de çevre programları geliştirerek işletmelerini çevresel hedeflerle bütünleştirmeye gayret etmektedir.

Bunların yanı sıra, ürün geliştirme alanında da bu yönde bazı faaliyetler söz konusudur. Ürünlerin çevresel etkilerini azaltabilmek için çok sayıda ekolojik tasarım stratejisi uygulanmakta ya da denenmektedir (Van Nes ve Cramer, 2006: 1307).

Sürdürülebilir tüketim davranışı, sürdürülebilirliğe ilişkin üç temel amaç olan kaynak kullanımını, atıkları ve kirliliği azaltmaya hizmet eden davranışlar olarak tanımlanabilir (Williams ve Dair, 2007:162).

Sürdürülebilir tüketime ilişkin var olan tanımlara bakıldığında; bunların tüketimin ne olduğunu değil ne olması gerektiğini açıkladığı görülmektedir. Ayrıca, yapılan tanımlardan da anlaşılacağı gibi; sürdürülebilir tüketim düşüncesi, gelecek kuşaklara daha iyi bir dünya bırakmayı amaçladığı için uzun dönemli; ayrıca, tüm insanlığın katılımını gerektirdiği için de bütüncül bir yaklaşımdır. Üzerinde yaşadığımız dünyayı insan bedenine benzetirsek, bizler de bu bedenin farklı organlarında ya da dokularında yaşayan mikroorganizmalar olduğumuz söylenebilir. İnsan bedeninin herhangi bir organı, dokusu ya da hücresinde yaşanan işleyiş bozukluğu tüm sistemin işleyişini bozmaktadır. Bu yüzden dünya üzerindeki tüm ülkelerin, işletmelerin kısacası hayatı paylaşan tüm unsurların sürdürülebilir tüketim çabalarının içinde olması gerekmektedir. Bir başka deyişle; sürdürülebilir tüketim, yalnızca zenginlerin ilgi gösterdikleri gereksiz bir konu değil, aksine dünya üzerinde yaşayan tüm ulusların katılımının gerektiği zorunlu bir süreçtir (Karalar ve Kiracı, 2011:67).

2. GELECEKTEKİ SONUÇLARI ÖNEMSEME / ANLIK SONUÇLARI ÖNEMSEME KİŞİLİK YAPISI

Kişilerin kendilerini nasıl kontrol ettiklerini anlamakla ilgilenen kişilik psikologları, bir bireyin anlık sonuçları önemseme ve gelecekteki sonuçları önemseme özelliklerinin davranışlarına etkileri ile

uzun zamandır ilgilenmişlerdir (Zimbardo ve Boyd.,1999). Gelecekteki sonuçları önemseme ve anlık sonuçları önemsemedeki bireysel farklılıklar insanların mevcut davranışlarının olası uzak sonuçlarını ne ölçüde dikkate aldıklarını ve bu potansiyel sonuçlardan ne ölçüde etkilendiklerini yansıtmaktadır (Strathman vd., 1994:743).

Anlık sonuçları önemseyen bireyler davranışların hemen getirdiği sonuçlara önem verirken, gelecekteki sonuçları önemseyen bireyler davranışların gelecekteki yaratacağı sonuçlarla ilgilenirler (Joireman vd. 2008:15).

Konuyla ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde anlık sonuçları ya da gelecekteki sonuçları önemsemenin kişilerin davranışları ve tutumları üzerinde etkilerinin olduğu gözlenmiştir. Örneğin gelecekteki sonuçları önemseyenlerin anlık sonuçları önemseyenlere oranla daha az sigara ve alkol tükettiği (Strathman vd., 1994), daha az saldırgan oldukları (Joireman, Anderson, & Strathman, 2003), daha fazla mali sorumluluğa sahip oldukları (Joireman, Sprott, & Spangenberg, 2005) ve daha sık egzersiz yaptıkları (Ouellette, Hessling, Gibbons, Reis-Bergan, & Gerrard, 2005) ortaya konulmuştur.

Bireyin gelecekteki sonuçları önemseme özelliğini ölçmek adına Strathman tarafından hazırlanan ölçek 1993'den beri her yıl yapılan Hollanda Merkez Bankası Ev araştırması denilen ve Hollanda halkının para harcama davranışını inceleyen bir araştırmaya eklenmiştir. Bu çalışma değişik psikolojik değişkenleri birbirine bağlamak için tasarlanmış ve finansal davranışlara ilişkin bilgiler edinmeyi amaçlamaktadır (Nyhus, 1996). Anlık Sonuçları Önemseme/Gelecekteki Sonuçları Önemseme Kişilik Yapısı ölçeği para harcama davranışını açıklayan psikolojik değişkenleri içeren bir modül içerisinde yer almış ve 1996'dan 2006'ya kadar ölçülmüştür. Bu çalışmadaki psikolojik değişken de bireylerin gelecekteki sonuçları önemseme özelliğidir. Bu özelliğin para harcama davranışı ile ilişkilendirilmesi

akademik anlamda da kabul görmüş ve bu özelliği ölçen ölçeğin bilimselliği kabul edilmiştir (Toepoel, 2010:951).

Joireman vd. (2010:172), insanların kendi mevcut kaynaklarınca yaşamayı veya harcamayı benimsemeyip, gelecekteki durumu düşünmeden anlık istek ve tatminlerini gidermek için harcamayı tercih etmelerinin borçlanmayı artırdığını ortaya koyan bir araştırma yapmıştır.

Araştırmalar insan davranışlarının gelecekteki sonuçları önemseme ve anlık sonuçları önemseme açısından farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır (Joireman vd., 2001: 136). Çalışmamızda da anlık sonuçları önemseyen kişilik yapısı ile gelecekteki sonuçları önemseyen kişilik yapılarının sürdürülebilir tüketim davranışları eğilimlerinin ortaya konulması amaçlanmıştır.

3. ARAŞTIRMA

3.1. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı; gelecekteki sonuçları önemseyen kişilik yapısı ve anlık sonuçları önemseyen kişilik yapısının, bireylerin sürdürülebilir tüketim davranışlarını farklılaştırıp farklılaşırmadığını ilgili örneklem bazında tespit edebilmektir. Araştırmanın ana kütlesini Burdur ili halkı oluşturmaktadır. Bu amaç doğrultusunda Burdur ilinde 390 kişiye tesadüfi olmayan örnekleme yöntemlerinden olan kolayda örnekleme (İslamoğlu, 2008: 167) ile ulaşılmıştır. Ancak özenle doldurulmayan 38 anket araştırmaya dâhil edilmemiştir.

3.2. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada Stharman vd. (1994)'nin geliştirdiği toplam 12 maddeden oluşan Gelecekteki Sonuçları Önemseme (Consideration Future Consequences) (CFC) ölçeği kullanılmıştır. Yapısal eşitlik geçerliliği sınanan bu ölçek, 7 maddelik kısmı anlık sonuçları önemseme, 5 maddelik kısmı da gelecek sonuçları önemsemeyi ifade eden iki faktörden oluşmaktadır (Petrocelli, 2003). Araştırmacılar tarafından anlık sonuçları

önemseme boyutundaki maddeler ters çevrilerek araştırmalarına dâhil edilmiştir. Ayrıca katılımcıların kendi karakterlerini gösterme düzeylerini 1-5 aralığında puanlaması sağlanmıştır. Böylelikle 12 ifadeli bu ölçek, anket başına toplamda en az 12, en fazla 60 aralığında bir puana tekabül etmiştir. Daha sonra bu puanlamaların ortalaması alınarak bir orta değer saptanmıştır. Bu orta değer altında kalanlar; anlık sonuçları önemseyen kişilik yapısı, üstünde kalan anketler ise gelecekteki sonuçları önemseyen kişilik yapısı olarak gruplandırılmıştır.

Araştırmada kişilik yapısı ile ilişkilendirilmesi düşünülen konu ise bireylerin sürdürülebilir tüketim davranışlarıdır. Bunun için Doğan vd. (2015) geliştirdiği, geçerlilik ve güvenilirliğinin sınıandığı Sürdürülebilir Tüketim Davranışı Ölçeği kullanılmıştır. Bu ölçek, 5'i çevre duyarlılığı, 5'i ihtiyaç dışı satın alma, 4'ü tasarruf, 3'ü ise yeniden kullanılabilirlik boyutlarından oluşan 17 maddelik bir ölçektir.

Araştırmanın hipotezleri, bireylerin sürdürülebilir tüketim davranışlarının kişilik yapılarına göre farklılık gösterip göstermediğini tespit etmek üzere oluşturulmuştur. Bu konuyla ilgili araştırmalar, sürdürülebilir tüketici davranışının kişilik tarafından etkilendiğini ortaya çıkarmıştır (Luchs ve Mooradian, 2012). Bu yüzden araştırmada Gelecekteki Sonuçları Önemseme ve Anlık Sonuçları Önemseme kişilik yapısına göre bireylerin sürdürülebilir tüketim davranışlarının farklılık gösterebileceği tahmin edilmektedir. Araştırmada sınanacak hipotezler şunlardır:

H₁: Gelecekteki Sonuçları Önemseyen kişilik yapısı ile Anlık Sonuçları Önemseyen kişilik yapısı arasında çevre duyarlılığı açısından farklılık söz konusudur.

H₂: Gelecekteki Sonuçları Önemseyen kişilik yapısı ile Anlık Sonuçları Önemseyen kişilik yapısı arasında ihtiyaç dışı satın alma açısından farklılık söz konusudur.

H₃: Gelecekteki Sonuçları Önemseyen kişilik yapısı ile Anlık Sonuçları Önemseyen kişilik yapısı arasında tasarruf açısından farklılık söz konusudur.

H₄: Gelecekteki Sonuçları Önemseyen kişilik yapısı ile Anlık Sonuçları Önemseyen kişilik yapısı arasında yeniden kullanılabilirlik açısından farklılık söz konusudur.

Araştırma verilerinin analizinde iki farklı örneklem grubunun ortalamaları karşılaştırılacağı için bağımsız iki örnek t testi kullanılmıştır.

3.3. Bulgular

Katılımcıların %44'ünü kadınlar, %56'sını erkekler oluşturmaktayken %76'sını bekârlar, %24'ünü evliler oluşturmaktadır. Bunların %59'unu öğrenim durumu yükseköğrenim olanlardan oluşmaktadır. Katılımcıların %13'ünü 55-39 yaş arasında olanlar, %65'ini 19-38 yaş aralığında olanlar ve %22'sini 18 yaş ve daha genç olanlar oluşturmaktadır (Bkz. Tablo 1).

Tablo 1: Demografik Veriler Tablosu

Cinsiyet	N	%	Eğitim	N	%
Kadın	155	44	Okula gitmemiş	4	1,1
Erkek	197	56	İlkokul	11	3,1
			Ortaokul	47	13,4
			Lise	84	23,9
			Önlisans	20	5,7
			Lisans	157	44,6
			Yüksek Lisans	21	6
			Doktora	8	2,3
Medeni Durum	N	%	Doğum Tarihi	N	%
Bekâr	267	75,9	1965-1979	46	13,1
Evli	85	24,1	1980-1999	227	64,5
			2000 ve sonrası	79	22,4

Gelecekteki Sonuçları Önemseme Ölçeğindeki madde 1, 4, 5, 9, 10, 11 ve 12 ters çevrilmiştir. Sürdürülebilir Tüketim Davranışı Ölçeğinde ise madde 6, 7, 8, 9 ve 10 ters çevrilmiştir (Bkz. Tablo 4). Her iki ölçeğin veri setinin faktör analizine uygunluk durumunu değerlendirmek amacıyla KMO ve Barlett Testi yapılmıştır. KMO değeri $\geq 0,80$ (KMO= 0,800) çıktığı için veri seti faktör analizi yapmak için çok iyidir denebilir (Sharma, 1996: 116; Eroğlu, 2008). Açıklanan varyans %53,6 çıkmıştır. Ancak Sürdürülebilir Tüketim Davranışı Ölçeğinde 16. maddenin anti-imağ

korelasyonu elverişli çıkmaması ve 15. ile 17. maddelerin de binişik madde çıkımlarından dolayı ölçekten çıkartılmıştır. Yani yeniden kullanılabilirlik boyutu faktör analizi esnasında madde çıkartmalarından dolayı sınanamamaktadır. Maddelere uç değer analizi uygulanmış ve eşik değerleri aşan herhangi bir madde olmadığı tespit edilmiştir. Sonra tekrar faktör analizi yapılmıştır. Analiz sonrasında veriler şunlardır: KMO $\geq 0,70$ (KMO= 0,793) (Bkz. Tablo 2) çıkmıştır. Yani veri seti faktör analizi yapmak için iyidir. Açıklanan varyans %52,6 bulunmuştur.

Tablo 2: KMO ve Bartlett Testi

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		,793
Approx. Chi-Square		2891,043
Bartlett's Test of Sphericity	Df	325
	Sig.	,000

Analiz sonucunda ortaya çıkan ölçek boyutları ile ölçeklerin aritmetik ortalama, standart sapma değerleri ve normal dağılım

gösterip göstermediğine dair yapılan testler sonucunda elde edilen değerler Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3: Sürdürülebilir Tüketim Davranışı Ölçeği ve Gelecekteki Sonuçları Önemsene Ölçeği Güvenilirlik, Aritmetik Ortalama, Standart Sapma ve Normal Dağılım Analizi Sonuçları

Boyutlar	İfade Sayısı	C. Alfa Katsayısı	Art. Ort.	St. Sapma	Çarpıklık	Basıklık
Sürdürülebilir Tüketim Davranışı Ölçeği Genel Güvenilirlik Katsayısı	14	0,677	3,19	0,572	,363	,341
Çevre Duyarlılığı	5	0,788	3,15	0,848	-,242	-,279
İhtiyaç Dışı Satın Alma	5	0,743	2,80	1,053	,379	-,230
Tasarruf	4	0,863	3,71	1,027	-,548	-,406
Gelecekteki Sonuçları Önemsene Ölçeği Güvenilirlik Katsayısı	12	0,711	3,47	0,592	,186	-,487
Gelecekteki Sonuçları Önemsene	5	0,661	3,64	0,763	-,508	0,008
Anlık Sonuçları Önemsene	7	0,734	3,36	0,769	-,139	-,332

Katılımcıların ölçekten aldıkları puan ortalamalarına göre sürdürülebilir tüketim davranış düzeylerinin ortalamanın biraz üzerinde, olduğu görülmektedir. Ayrıca ölçeğin alt boyutlarında en yüksekten itibaren sırasıyla; tasarruf, çevre duyarlılığı ve ihtiyaç dışı satın alma olduğu görülmektedir. Gelecekteki sonuçları önemseme ölçeğinin genel aritmetik ortalaması düzeyinin ise daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu ölçeğin alt boyutlarının yüksekten düşüğe doğru sıralaması ise; gelecekteki sonuçları önemseme ve anlık sonuçları önemseme olarak gerçekleşmiştir.

Alfa katsayısı; $0,60 \leq \alpha \leq 0,80$ ise ölçek oldukça güvenilir, $0,80 \leq \alpha \leq 1,00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilirdir (Kayış, 2008; 405). Araştırmada kullanılan ölçekler gerek bir bütün olarak ele alındığında, gerekse de tüm faktörler bağımsız olarak test edildiğinde hepsinin de oldukça güvenilir ya da yüksek derecede güvenilir olduğu tespit edilmiştir.

Çarpıklık-basıklık değerleri +1 ve -1 arasında olduğu için veriler normal dağılıma uygundur ve parametrik testler uygulanabilir (Keskin, 2008: 58-61).

Katılımcılara, Tablo 4'te gösterilen Anlık Sonuçları Önemsene/Gelecekteki Sonuçları Önemsene Ölçeğinin ifadelerini 1-5 arasında katılma durumlarına göre puanlamaları istenmiştir. 1 kesinlikle bu yargılar doğrultusunda hareket etmediklerini, 5 ise tamamen bu yargılar doğrultusunda hareket ettiklerini ifade etmektedir. Anlık Sonuçları Önemsene/Gelecekteki Sonuçları Önemsene Ölçeğinde 1, 4, 5, 9, 10, 11 ve 12 nolu maddeler anlık sonuçları önemsemeyi ölçerken, 2, 3, 6, 7, ve 8 gelecekteki sonuçları önemsemeyi ölçmektedir.

Sürdürülebilir Tüketim Davranışı Ölçeğinde de katılımcılara 1-5 arasında ifadelerle katılım derecelerini belirtmeleri istenmiştir. Yine öncekinde olduğu gibi 1 puanı o ifadeye kesinlikle katılmadığını, 5 ise kesinlikle katıldığını ifade etmektedir.

Tablo 4: Ölçekler

Anlık Sonuçları Önemseme/Gelecekteki Sonuçları Önemseme Ölçeği		
İfadeler	Ort.	S.S
1. Geleceğe yön veremeyeceğimi düşünür, daha kısa vadedeki isteklerime göre davranırım.	3,3807	1,28656
2. Neticeye yıllarca ulaşamayacak olsam bile belli bir davranışı göstermeye devam ederim.	3,2585	1,26252
3. Gelecekte elde edebileceğim sonuçlar için bugünkü mutluluğumdan ve refahımdan fedakârlık gösterebilirim.	3,6534	1,25600
4. Günlük yaşarım, gelecekte işler bir şekilde hallolacaktır.	3,4631	1,30474
5. Davranışlarımı, eylemlerimin kısa vadeli (günler ya da haftalar içinde meydana gelebilecek) sonuçlarına göre şekillendiririm.	3,1051	1,21378
6. Bir karar vermem ya da eyleme geçmem gerekiyorsa koşullarımın uygun olup olmadığını hesaba katarım.	3,8750	1,10490
7. Yıllarca kötü bir neticeyle karşılaşmayacak olsam bile olası kötü sonuçları hesaba katarım.	3,7841	1,09335
8. Çok önemli olmayan bir sonuca hemen ulaştıracak bir davranışı göstermek yerine ileride önemli bir sonuca ulaştıracak davranışı gösteririm.	3,6563	1,12901
9. İleride meydana gelebilecek sorun sinyallerini genellikle göz ardı ederim, çünkü meselenin çok ciddi boyutlara ulaşmadan çözümlenmiş olacağını düşünürüm.	3,3381	1,24810
10. Bence gelecek için şimdiden özveride bulunmak çoğunlukla gereksizdir, ilerideki neticelerle sonra da ilgilenebilirim.	3,5909	1,28889
11. Yalnızca kısa vadeli meselelerimle ilgilenirim, çünkü gelecekte ortaya çıkabilecek sorunları halledeceğimi düşünürüm.	3,4687	1,18833
12. Uzun vadede sonuç verecek davranışları göstermektense, kısa vadede sonuçları belli olan davranışları göstermeyi tercih ederim.	3,1847	1,13353
Sürdürülebilir Tüketim Davranışı Ölçeği		
İfadeler	Ort.	S.S
1. Deterjan, şampuan gibi temizlik ürünlerinden çevreye daha az zarar verenleri satın alırım	3,3409	1,19244
2. Doğal materyaller kullanılarak üretilmiş giysileri satın alırım.	2,7358	1,18205
3. Çevresel sorumluluğu destekleyen firmaların ürünlerini alırım	3,1392	1,05163
4. Doğada çözülebilir ambalajlı ürünleri satın alırım.	3,3409	1,15111
5. Aile bireylerimi ve arkadaşlarımı çevreye zarar verecek ürünleri almamaları için ikna ederim.	3,2017	1,18235
6. Cep telefonu vb. teknolojik aletleri ihtiyaç duymadığım halde yenileri ile değiştiririm.	2,2386	1,33328
7. İhtiyacım olmasa da yeni giysiler alırım.	2,8494	1,63214
8. Alışveriş yaparken listemde/aklımda olmayan ürünleri de satın alırım.	3,3977	1,76732
9. Yeni çıkan bir ürünü, benzer bir ürünüm olsa da satın alırım.	2,5199	1,37733
10. Yiyecek içecek ürünlerinden ihtiyacım olmayanları da satın aldığım olur.	3,0426	1,33372
11. Enerji tasarrufu sağlayan beyaz eşyaları satın alırım.	3,7614	1,18388
12. Diğerlerine göre daha az elektrik harcayan elektronik cihazları satın alırım.	3,6676	1,23357
13. Elektronik ürünler satın alırken elektrik tüketim miktarlarına dikkat ederim	3,6960	1,24776
14. Evde tasarruflu ampuller kullanırım.	3,7528	1,21657
15. Karton, teneke ve cam gibi ürünlerin ambalajlarını atmak yerine tekrar değerlendiririm.	3,2017	1,26837
16. İhtiyacım olduğunda az kullanılmış ürünleri kiralar ya da ödünç alırım (DVD, kitap, vb)	3,0199	1,35544
17. Kullanılmış kâğıtları not tutma vb. işlerde yeniden değerlendiririm.	3,7045	1,27799

Anlık Sonuçları Önemseme/Gelecekteki Sonuçları Önemseme Ölçeğinde her bir katılımcının toplam puanı en az 12, en fazla 60 olmaktadır. 12 ifadeye verilen puanların toplamı alınıp ortalaması bulunmuştur (ortalama= 41,75). Bu ortalamanın altında kalanlar anlık sonuçları önemseyen kişilik tipi, üstünde kalanlar ise gelecek sonuçları önemseyen kişilik tipi olarak gruplandırılmıştır. Daha sonra Bağımsız

Gruplar T Testi ile iki kişilik yapısı, Sürdürülebilir Tüketim Davranışı Ölçeğinin alt boyutları olan çevre duyarlılığı, tasarruf ve ihtiyaç dışı satın alma boyutları bakımından test edilmiştir.

Tablo 5'e göre kişilik yapıları için Levene testine göre varyanslar eşittir ($p > 0,05$). Ancak T-test sig. $> 0,05$ olduğu için çevre duyarlılığı açısından Anlık Sonuçları

Önemseyen ve Gelecek Sonuçları bir farklılık yoktur denebilir. Bu yüzden H₁ Önemseyen kişilik yapıları arasında anlamlı reddedilmiştir.

Tablo 5: Bağımsız Gruplar T-Testi Sonuçları / Çevre Duyarlılığına Göre Kişilik Yapıları Arasındaki Fark

Grup İstatistikleri			Bağımsız Gruplar T Testi			
Kişilik Yapısı	N	Ortalama	Levene Test		T Test	
			F	Sig.	Varyans Varsayımı	T Sig.
Anlık Sonuçları Önemseyen	175	3,1406	0,069	0,793	=	-0,245 0,807
Gelecekteki Sonuçları Önemseyen	177	3,1627			≠	-0,245 0,807

Tablo 6'ya göre kişilik yapıları için Levene testine göre varyanslar eşittir ($p > 0,05$). T-test sig. < 0,05 olduğu için tasarruf açısından Anlık Sonuçları Önemseyen ve Gelecek Sonuçları Önemseyen kişilik yapıları arasında anlamlı bir farklılık vardır

denebilir. Her iki kişilik yapısının ortalamalarına bakıldığında Gelecekteki Sonuçları Önemseyen kişilik yapısının Anlık Sonuçları Önemseyen Kişilik yapısına göre daha tasarruflu davrandığı söylenebilir.

Tablo 6: Bağımsız Gruplar T-Testi Sonuçları / Tasarrufa Göre Kişilik Yapıları Arasındaki Fark

Grup İstatistikleri			Bağımsız Gruplar T Testi			
Kişilik Yapısı	N	Ortalama	Levene Test		T Test	
			F	Sig.	Varyans Varsayımı	T Sig.
Anlık Sonuçları Önemseyen	175	3,4457	0,279	0,598	=	-5,145 0,000
Gelecekteki Sonuçları Önemseyen	177	3,9901			≠	-5,145 0,000

Tablo 7'ye göre kişilik yapıları için Levene testine göre varyanslar eşittir ($p > 0,05$). T-test sig. < 0,05 olduğu için ihtiyaç dışı satın alma açısından Anlık Sonuçları Önemseyen ve Gelecek Sonuçları Önemseyen kişilik yapıları arasında anlamlı bir farklılık vardır

denebilir. Her iki kişilik yapısının ortalamalarına bakıldığında Anlık Sonuçları Önemseyen Kişilik yapısının Gelecekteki Sonuçları Önemseyen kişilik yapısına sahip kişilere göre daha fazla ihtiyaç dışı satın alma davranışı gösterdiği söylenebilir.

Tablo 7: Bağımsız Gruplar T-Testi Sonuçları / İhtiyaç Dışı Satın Almaya Göre Kişilik Yapıları Arasındaki Fark

Grup İstatistikleri			Bağımsız Gruplar T Testi			
Kişilik Yapısı	N	Ortalama	Levene Test		T Test	
			F	Sig.	Varyans Varsayımı	t Sig.
Anlık Sonuçları Önemseyen	175	3,0983	0,126	0,273	=	-5,306 0,000
Gelecekteki Sonuçları Önemseyen	177	2,5243			≠	-5,306 0,000

Araştırmanın hipotez sonuçları Tablo 8'de gösterilmiştir. H₁ bağımsız gruplar t testinde anlamlı bir farklılık çıkmadığı için reddedilmiştir. H₄ ise, henüz araştırma

başında faktör analizi esnasında madde çıkartmalardan dolayı sınanamamıştır ve bu yüzden reddedilmiştir. H₂ ve H₃ hipotezleri kabul edilmiştir.

Tablo 8: Araştırma Hipotez Sonuçları

Hipotezler	Kabul	Ret
H₁: Gelecekteki Sonuçları Önemseyen kişilik yapısı ile Anlık Sonuçları Önemseyen kişilik yapısı arasında çevre duyarlılığı açısından farklılık söz konusudur.		√
H₂: Gelecekteki Sonuçları Önemseyen kişilik yapısı ile Anlık Sonuçları Önemseyen kişilik yapısı arasında ihtiyaç dışı satın alma açısından farklılık söz konusudur.	√	
H₃: Gelecekteki Sonuçları Önemseyen kişilik yapısı ile Anlık Sonuçları Önemseyen kişilik yapısı arasında tasarruf açısından farklılık söz konusudur.	√	
H₄: Gelecekteki Sonuçları Önemseyen kişilik yapısı ile Anlık Sonuçları Önemseyen kişilik yapısı arasında yeniden kullanılabilirlik açısından farklılık söz konusudur.		√

SONUÇ

Yabancı literatüre (Joireman, Sprot, & Spangenberg, 2005; Ouellette, Hessling, Gibbons, Reis-Bergan, & Gerrard, 2005; Nyhus, 1996; Toepoel, 2010:951; Joireman vd., 2010:172; Joireman vd., 2001: 136) göre kişilik farklılıklarının davranış farklılıklarına yol açtığı tespit edilmiştir. İlerideki süreci hesap edenler daha planlı hareket etmektedirler. Ancak sürdürülebilir tüketici davranışı, gelecekteki/anlık sonuçları önemseme kişilik yapılarına göre irdelenmemiştir. Bu araştırma iki kişilik türünün sürdürülebilir tüketim davranışlarının farklılığı olma ihtimali üzerine yapılmıştır.

Araştırma neticesinde çevre duyarlılığı açısından gelecekteki sonuçları önemseyen kişilik yapısı ile anlık sonuçları önemseyen kişilik yapısı arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Literatürde kişilik özelliklerine göre ekolojik davranışlar arasında minimal farklılıklar tespit edilmiştir. Daha önce de tahmin edildiği gibi gelecekteki sonuçları önemseyen kişilik yapısı ile anlık sonuçları önemseyen kişilik yapısı arasında ihtiyaç dışı satın alma açısından anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Anlık sonuçları önemseyenler, gelecekteki sonuçları önemseyenlere göre daha fazla ihtiyaç dışı satın alım gerçekleştirdiklerini belirtmişlerdir. Anlık

sonuçları önemseyenler ile gelecekteki sonuçları önemseyenlerin ihtiyaç dışı satın alım davranışları üzerine yapılmış herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Ancak ilgili literatür incelendiğinde bu değişkenler arasında ilişki olabileceği tahmin edilebilmektedir. Ayrıca Literatürde kişilik ile tasarruf arasında ilişki olduğuna dair çalışmalar mevcuttur. Bu çalışmada elde edilen sonuçlar literatürü destekler niteliktedir. Yani gelecekteki sonuçları önemseyen kişilik yapısı ile anlık sonuçları önemseyen kişilik yapısı arasında tasarruf açısından da anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Gelecekteki sonuçları önemseyen kişilerin, anlık sonuçları önemseyen kişilere göre daha tasarruflu davrandığı söylenebilir.

Bu çalışmadan çıkarılabilecek genel sonuç; gelecekteki sonuçları önemseyen kişiler, daha tasarruflu, daha az ihtiyaç dışı satın alma davranışı göstermektedir. Bunun sebebi kendilerini gelecek kuşaklara, çevrelerine ya da kendi geleceklerine karşı sorumlu hissetmeleri olabilir. Anlık sonuçları önemseyenler ise, daha az tasarruflu, daha fazla ihtiyaç dışı satın alma davranışı göstermektedirler. Bunu sebebi ise anı yaşama isteği, geleceğe karşı tasalanmama olabilir.

KAYNAKÇA

1. DOĞAN, O., BULUT, Z. A. ve KÖKALAN ÇİMRİN, F. (2015). “Bireylerin Sürdürülebilir Tüketim Davranışlarının Ölçülmesine Yönelik Bir Ölçek Geliştirme Çalışması”, İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt: 29 Sayı: 4, 659-678.
2. EROĞLU, A. (2008). Spss Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri, (Ed.) KALAYCI, Ş., Asil Yayın Dağıtım, 3. Baskı, Ankara.
3. İSLAMOĞLU, A. H., (2008). Pazarlama Yönetimi. BetaYayımları, 4. Baskı, İstanbul.
4. JEFFERY, J. (2006). “Governance for A Sustainable Future”. Public health, 120(7), 604-608.
5. JOIREMAN, J. A.- ANDERSON, J.- STRATHMAN, A., (2003). “The Aggression Paradox: Understanding Links Among Aggression, Sensation Seeking, And The Consideration Of Future Consequences”, Journal of Personality and Social Psychology, 84, 1287-1302.
6. JOIREMAN, J., BALLIET, D., SPROTT, D., SPANGENBERG, E., SCHULTZ, J., (2008). “Consideration Of Future Consequences, Ego-Depletion, And Self-Control: Support For Distinguishing Between Cfc-Immediate And Cfc-Future Sub-Scales”. Personality and Individual Differences, 45(1), 15-21.
7. JOIREMAN, J., KEES, J. AND SPROTT, D. (2010), “Concern with Immediate Consequences Magnifies the Impact of Compulsive Buying Tendencies on College Students’ Credit Card Debt”, The Journal of Consumer Affairs, Vol. 44, No. 1, pp. 155-178.
8. JOIREMAN, J., LASANE T. P., BENNETT J., RICHARDS D., SOLAIMANI S., (2001), “Integrating Social Value Orientation And The Consideration Of Future Consequences Within The Extended Norm Activation Model Of Proenvironmental Behaviour”, British Journal of Social Psychology, No. 40, pp. 133-155.
9. JOIREMAN, J., SPROTT, D., SPANGENBERG, E., (2005), “Fiscal Responsibility And The Consideration Of Future Consequences”. Personality and Individual Differences, 39, 1159-1168.
10. KARALAR, R., ve KİRACI, H. (2011), “Çevresel Sorunlara Karşı Bir Çözüm Önerisi Olarak Sürdürülebilir Tüketim Düşüncesi” Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, (30), 63-76.
11. KAYIŞ, A. (2008) Spss Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri, (Ed.) KALAYCI, Ş., Asil Yayın Dağıtım, 3. Baskı, Ankara.
12. KESKİN, H. Ü. (2008) Spss Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri, (Ed.) KALAYCI, Ş., Asil Yayın Dağıtım, 3. Baskı, Ankara.
13. LUCHS, M.G. and MOORADIAN, T.A. J (2012), “Sex, Personality, and Sustainable Consumer Behaviour: Elucidating the Gender Effect”, Journal of Consum Policy, 127-144.
14. NYHUS, E. (1996), “The Vsb-Center Savings Project: Data Collection Methods, Questionnaires And Sampling Procedures”, Progress Report. No. 42. VSBCenter Savings Project. Tilburg: Center, Tilburg University.
15. OUELLETTE, J. A., HESSLING, R., GIBBONS, F. X., REIS-BERGAN, M., GERRARD, M. (2005), “Using Images to Increase Exercise Behavior: Prototypes vs. Possible Selves.” Personality and Social Psychology Bulletin, 31, 610-620.
16. PETROCELLI, J. V. (2003), “Factor Validation of The Consideration of Future Consequences Scale: Evidence

- For A Short Version”, *The Journal of Social Psychology*, No. 143, pp. 405–413.
17. SHARMA, S. (1996), *Applied Multivariate Techniques*. John Wiley and Sons Inc., New York.
18. STRATHMAN, A., GLEICHER F., BONINGER D. S., EDWARDS C. S. (1994), “The Consideration Of Future Consequences: Weighing Immediate And Distant Outcomes of Behavior”, *Journal of Personality and Social Psychology*, No. 66, pp. 742–752.
19. TOEPOEL, V. (2010), “Is Consideration Of Future Consequences A Changeable Construct?”, *Personality and Individual Differences*, No. 48, pp. 951–956.
20. VAN NES, C.N. VE CRAMER, J.M. (2006), “Product Lifetime Optimization: A Challenging Strategy Towards More Sustainable Consumption Patterns” *Journal of Cleaner Production*, 14, 1307-1318.
21. VERMEIR, I. & VERBEKE, W. (2006), “Sustainable Food Consumption: Exploring the Consumer “Attitude – Behavioral Intention” Gap”, *Journal of Agricultural and Environmental Ethics*, April 2006, Volume 19, Issue 2, pp 169–194.
22. VERMEIR, I., & VERBEKE, W. (2008), “Sustainable Food Consumption Among Young Adults in Belgium: Theory Of Planned Behaviour And The Role Of Confidence And Values” *Ecological economics*, 64(3), 542-553.
23. WILLIAMS, K. VE DAIR, C. (2007)., “A Framework Of Sustainable Behaviours That Can Be Enabled Through The Design Of Neighbourhood- Scale Developments” *Sustainable Development*, 15(3), 160-173.
24. ZIMBARDO, P. G., and BOYD, J. N. (1999), “Putting Time in Perspective: A Valid, Reliable Individual Differences Metric” *Journal of Personality and Social Psychology*, 77, 1271–1288.